

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Курісовської
сільської ради
від 24 березня 2023 року
№ 506 -VIII

**Стратегія адаптації до зміни клімату
Курісовської сільської
територіальної громади
на 2023-2030 роки**

**Курісове
2023**

Зміст

ЗМІСТ	2
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО СІЛЬСЬКОГО ГОЛОВИ	3
1. ВСТУП	4-7
2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ	7-9
3. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД І ХАРАКТЕРИСТИКА КУРІСОВСЬКОЇ ГРОМАДИ	9-13
4. КЛІМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРІСОВСЬКОЇ ГРОМАДИ	13-15
5. СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ...	15-17
6. ОРІЄНТОВНИЙ ПРОГНОЗ ЗМІНИ КЛІМАТИЧНИХ УМОВ ...	17-18
7. ОЦІНКА ВРАЗЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЇ ГРОМАДИ ДО ПРОЯВІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ	18-24
8. РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ З АДАПТАЦІЇ ДО НАСЛІДКІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ	24-28
9. ВИСНОВКИ	28-29

Вітальне слово Курісовського сільського голови

Шановні мешканці громади!

Питання кліматичної адаптації, тобто пристосування до кліматичних змін, що вже відбуваються та відбуватимуться найближчим часом, стає сьогодні надзвичайно актуальним.

Виникає потреба в розробленні та реалізації плану заходів з адаптації до зміни клімату кожного населеного пункту.

Адаптація до глобальної зміни клімату – це пристосування у природних чи людських системах як відповідь на фактичні або очікувані кліматичні впливи або їхні наслідки, що дозволяє знизити шкоду та скористатися сприятливими можливостями.

Статегія з адаптації до наслідків зміни клімату міст розробляється з метою:

- оцінки вразливості населених пунктів громади до основних негативних наслідків зміни клімату;

- розробки концептуальних та практичних адаптаційних заходів, що надасть можливість об'єднати зусилля громади, місцевої влади, бізнесу та експертного середовища та спрямувати їх на зменшення вразливості сіл до кліматичних змін;

- подолання проблем і попередження загроз, пов'язаних зі зміною клімату, посилення стійкості громади та забезпечення більш комфортних і безпечних умов життя в селах громади.

Стратегічний план адаптації Курісовської сільської територіальної громади є тим документом, що визначає основні проблеми, які виникають через зміни клімату та шляхи зменшення цього впливу на жителів громади, забезпечення здорово середовища для життя людей, недопущення негативного впливу змін клімату на економіку громади та суб'єктів господарювання.

Стратегічний план адаптації Курісовської сільської територіальної громади має виконати своє основне завдання – упродовж 2023-2030 роки систематизує нашу роботу та спільні зусилля для недопущення(максимальне зменшення) негативного впливу змін клімату на життя громади.

Успіху нам у цьому.

З повагою,

Курісовський сільський голова

Валентин ГРИГОРЖЕВСЬКИЙ

1.ВСТУП

Постановка проблеми.

Глобальні спостереження за кліматичною системою розпочалися з середини ХІХ століття, а більш повні та різноманітні серії спостережень стали доступними починаючи від 1950 року.

Використання фізичних та біогеохімічних вимірювань, дистанційного зондування та палеокліматичних реконструкцій надає можливість отримати повну картину довгострокових змін в атмосфері, океані, кріосфері та земній поверхні.

Потепління кліматичної системи не викликає сумнівів. Починаючи з 1950 року, багато із зареєстрованих змін кліматичної системи є нетиповими або безпрецедентними за останні десятиріччя чи навіть тисячоліття.

Внаслідок підвищення температури атмосфери та океану спостерігається тенденція зменшення снігового та льодовикового покриву та підвищення рівню світового океану.

Актуальність проблеми.

Проблема зміни клімату висунулася в перший ряд глобальних і довгострокових викликів 21-го століття й пріоритетів міжнародного порядку денного.

У науковому відношенні ця проблема являє собою комплексну міждисциплінарну проблему, що охоплює всі ключові аспекти стійкого розвитку - екологічні, економічні й соціальні.

Своєчасні попереджувальні заходи по адаптації сприяють зниженню ризиків і потенційного збитку, пов'язаних з погодно-кліматичними впливами, у тому числі в умовах мінливого клімату, і одержанню можливих додаткових вигід.

Україна вже потерпає від дефіциту адаптації до теперішнього клімату і потребує підвищення здатності адаптуватися до майбутніх кліматичних умов.

Аналіз досліджень і публікацій.

Дослідженню змін клімату на глобальному та регіональному рівнях приділяється багато уваги та присвячено велику кількість наукових праць.

У звіті Першої робочої групи (П'ятого оціночного звіту Міжурядової групи експертів зі зміни клімату, далі МГЕЗК) (2013) розглянуто нові докази зміни клімату в минулому та прогнозовані зміни у майбутньому на основі багатьох незалежних наукових досліджень, починаючи від спостережень кліматичної системи, палеокліматичних даних, теоретичних досліджень кліматичних процесів та моделювання за допомогою кліматичних моделей.

Приповерхнева температура повітря у кожному з останніх трьох десятиріч була вищою за всі попередні, починаючи з 1850, а перше десятиріччя 21-го століття було найтеплішим.

У Північній півкулі в період з 1983 року по 2022 рік був найтеплішим 30-ти річним періодом за останні 1400 років.

Можна зазначити, що зміна мінімальної середньорічної температури превалює над максимальною. Тому зростання середньорічної температури обумовлене, більшою мірою, підвищенням середньої температури у холодну пору року.

Зміни частоти багатьох екстремальних погодних та кліматичних явищ спостерігаються з 1950 року.

У глобальному масштабі кількість холодних днів та ночей зменшилася, а кількість теплих днів та ночей збільшилася. Кількість регіонів, в яких випадки сильних опадів почастишали, є більшою, ніж регіонів, де кількість знизилася.

Більшість вчених-кліматологів підтримуються твердження, що глобальне потепління спричинено переважно антропогенними чинниками – спалювання викопного палива, збільшення земель під сільське господарство та інше. Найбільш помітним наслідком зміни клімату буде не поступове потепління, а «надзвичайні ситуації» такі як сильні засухи, повені, шторми, урагани, надзвичайно спекотні дні, які відбуватимуться частіше. Питання наслідків зміни клімату і ступеня вразливості для України не є достатньо вивченими. Однак існують дослідження, орієнтовані на регіон Центральної та Східної Європи, які покривають і Україну. Як і для багатьох інших регіонів, прогнози температур показують загальну тенденцію до потепління протягом наступного століття, з ймовірністю значного підвищення температури в літні місяці, що призведе до більшої посухи по всій країні та більшої спеки. Крім того, згідно з прогнозами, у зимовий період буде менше днів зі снігом і морозом; так, деякі дослідження вказують на те, що буде 50 днів з меншою кількістю снігу та 60 днів з меншим морозом. Кількість опадів, як очікується, збільшиться у зимовий період і зменшиться влітку; збільшиться інтенсивність опадів протягом теплого періоду року. Це може призвести до збільшення кількості випадків раптових повеней. Попри збільшення дощових днів, очікується, що поповнення ґрунтових вод зменшиться. У сухих районах країни, які вже схильні до пилових буревіїв така динаміка може призвести до збільшення ерозії ґрунтів, що в поєднанні з можливістю раптових повеней може призвести до загальної деградації земель.

- здатність громади або груп людей впоратися із зовнішніми впливами та порушеннями, що виникли в результаті зміни навколишнього середовища. Чутливість: ступінь впливу, якого зазнала громада або система, від навантажень чи наслідків стихійних лих.

Такі темпи глобального потепління спричинять серйозні кліматичні зміни і різні екосистеми опиняться під загрозою зникнення.

Останнє десятиріччя було найтеплішим за увесь період інструментальних спостережень за погодою. У зв'язку зі зміною клімату змінилося положення

ізотерм. За останні 10 років значення кожної ізотерми стало вищим на 10С майже на всій території України порівняно з попереднім періодом.

На відміну від температури повітря, річна сума опадів в Україні змінилась несуттєво (3-5%),

При несуттєвих змінах річних сум опадів відбувся перерозподіл їх сезонних та місячних значень. Найбільші зміни спостерігаються восени. Саме восени, особливо у жовтні, відмічається істотне підвищення їх кількості (біля 20%). Взимку опадів стало дещо менше. Змінюється структура опадів: збільшується кількість небезпечних і стихійних опадів, зростає їх зливова складова, особливо в теплий період.

В Україні також відмічається тенденція до збільшення повторюваності і тривалості періодів із високою температурою повітря (вище 25, 30, 35 градусів по Цельсію), що суттєво впливає на здоров'я людей та їх життєдіяльність. Підвищення температури повітря у теплий період спостерігається не лише біля земної поверхні, а й до висоти 5 км, і це призводить до збільшення інтенсивності конвекції, і відповідно, повторюваності та інтенсивності таких явищ погоди, як грози, зливи, гради, шквали, смерчі. Ці явища іноді відмічаються у нетипові для них місяці і сезони, а також поширюються на території, де вони не спостерігались раніше. Підвищення температури повітря у холодний період суттєво впливає на повторюваність та інтенсивність небезпечних і стихійних явищ погоди холодного періоду: снігопадів, налипання мокрого снігу, ожеледі. Тривалість холодного періоду зменшилася на 5-28 днів: він починається на 5-14 днів пізніше і закінчується на 5-13 днів раніше. Зменшується тривалість стійкого снігового покриву, а в останнє десятиріччя у деяких регіонах він не утворюється зовсім. Теплий період починається навесні на 15-20 днів раніше і закінчується восени на 1-6 днів пізніше. Ранній початок теплого періоду зумовлює раннє відновлення вегетації рослин, водночас у цьому криється ризик пошкодження рослин пізніми весняними заморозками. Небезпека їх впливу досить значна, оскільки на час їх настання (в основному - у травні) рослини вже добре розвинені і вразливі до впливу низьких температур. Вегетаційний період (із середньодобовою температурою повітря 30С і вище) починається на 2-6 днів раніше і закінчується на 2-6 днів пізніше. Тривалість вегетаційного періоду збільшилася у середньому на 4-13 днів. Підвищення температури повітря та нерівномірний розподіл опадів, які мають зливовий, локальний характер у теплий період не забезпечують ефективного накопичення вологи в ґрунті, це зумовило збільшення кількості та інтенсивності посушливих явищ.

За останні 20 років повторюваність посух збільшилася майже вдвічі. У 2009 році під егідою ООН Глобального Договору було підготовлено «Огляд про сприйняття змін клімату в Україні (2009)» («Survey on Climate Change Perceptions in Ukraine (2009)»). Переважна більшість експертів, що взяли

участь у такому дослідженні, пов'язують глобальну зміну клімату із серйозними природними, економічними та соціально-політичними ризиками як для людства в цілому, так і для України зокрема. До природних ризиків, вказаних експертами в цьому Огляді, належать: переміщення кліматичних зон, нестабільність погоди (велика амплітуда коливань температур протягом коротких періодів часу) і загальна зміна середовища життя живих організмів; зменшення біорізноманіття; погіршення здоров'я живих організмів, у тому числі, людини; 6 підвищення процесів мутагенезу у всіх істот, у першу чергу, в організмах бактерій, грибів, вірусів; затоплення великих ділянок суходолу; опустелювання; нестача питної води на певних територіях (в Україні це може торкнутися східних і південних регіонів); збільшення кількості стихійних лих (у т.ч. лісових пожеж, повеней, зсувів), негативних погодних явищ (урагани, засухи, тривалі зливи тощо).

Питання кліматичної адаптації, тобто пристосування до кліматичних змін, що вже відбуваються та відбуватимуться найближчим часом, стає сьогодні надзвичайно актуальним. Виникає потреба в розробленні та реалізації плану заходів з адаптації до зміни клімату. Адаптація до глобальної зміни клімату – це пристосування у природних чи людських системах як відповідь на фактичні або очікувані кліматичні впливи або їхні наслідки, що дозволяє знизити шкоду та скористатися сприятливими можливостями. План дій з адаптації до наслідків зміни клімату міста Запоріжжя розробляється з метою оцінки вразливості міста до основних негативних наслідків зміни клімату; розробки концептуальних та практичних адаптаційних заходів, що надасть можливість об'єднати зусилля громади, місцевої влади, бізнесу та експертного середовища та спрямувати їх на зменшення вразливості населених пунктів громади до кліматичних змін, подолання проблем і попередження загроз, пов'язаних зі зміною клімату, посилення стійкості місцевої громади та забезпечення більш комфортних і безпечних умов життя в місті. План дій з адаптації до наслідків зміни клімату базуватиметься на положеннях: Закону України «Про ратифікацію Паризької угоди»; Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»; розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»; розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року; Стратегії низько вуглецевого розвитку України до 2050 року, схваленої протокольним рішенням засідання Кабінету Міністрів України 18.07.2018;

2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ :

Погода:

- стан нижнього шару атмосфери в певний момент часу в даному місці.
Погода Характеризується рядом метеорологічних елементів, таких як вітер, температура, тиск, вологість, видимість та інше.

Клімат:

- багаторічний режим погоди, який базується на багаторічних метеорологічних спостереженнях, 25-50 річні цикли, одна з основних географічних характеристик тієї чи іншої місцевості.

Зміна клімату:

- суттєва та тривала зміна у статистичному розподілу погодних умов протягом тривалих проміжків часу.

Адаптація:

- пристосування природних чи людських систем до нових умов, або таких що змінюються. Адаптація до зміни клімату означає пристосування у природних чи людських системах як відповідь на фактичні або очікувані кліматичні впливи або їхні наслідки, що дозволяє знизити шкоду та скористатися сприятливими можливостями.

Адаптаційні заходи:

- заходи, спрямовані на розширення меж пристосування до наслідків кліматичних впливів.

Адаптаційний потенціал:

- здатність системи пристосуватися до зміни клімату (зокрема мінливості клімату та надзвичайних явищ), щоб зменшити потенційні збитки, скористатися можливостями та впоратися з наслідками.

Вразливість:

- ступінь незахищеності спільноти (природної або соціально-економічної) або системи (природної або соціально-економічної) від стихійних лих.

Це набір умов і процесів, що виникли в результаті фізичних, соціальних, економічних та екологічних факторів, які збільшують сприйнятливості впливу та наслідків стихійних лих. Вразливість можна визначити виходячи із схильності до впливу, чутливості й адаптаційного потенціалу системи.

Здатність до адаптації: (відносно наслідків зміни клімату)

— це здатність природної або антропогенної системи пристосовуватися до зміни клімату (включаючи мінливість клімату та екстремальні явища) з метою знизити потенційні збитки, скористатися сприятливими можливостями або подолати негативні наслідки.

Кліматичний сценарій:

- Правдоподібне і часто спрощене уявлення майбутнього клімату на основі внутрішньо узгодженого набору кліматологічних зв'язків і припущень щодо радіаційного впливу, які, як правило, підібрані для безпосереднього використання в якості вхідної інформації для моделей наслідків зміни клімату.

Модель клімату:

- чисельний опис кліматичної системи на основі фізичних, хімічних та біологічних властивостей її компонентів, їх взаємодії і процесів зворотного зв'язку, причому з урахуванням всіх або деяких її відомих властивостей.

Неструктурні заходи:

- відносяться до нормативно-законодавчої сфери та полягають у підвищенні обізнаності громадськості, вдосконаленні знань, методів і практик, включаючи механізми громадської участі та механізми забезпечення інформацією, які можуть знизити рівень ризику і пов'язаних з ризиком впливів.

Оцінка адаптації

- це визначення варіантів адаптації до зміни клімату і їх оцінки, виходячи з таких критеріїв як наявність заходів, вигоди, витрати, ефективність, віддача та практична здійсненність.

Ризик (у контексті зміни клімату)

- це оцінка ймовірності виникнення негативних наслідків для суспільства, секторів економіки, екосистем. Ризик – це міра кількісного визначення загрози переважно від екстремальних явищ, що стають більш частими й інтенсивними в процесі зміни клімату.

Структурні заходи:

- будь-які фізичні споруди, призначені для зменшення або запобігання можливого впливу небезпечних явищ. Заходи включають застосування інженерних заходів і будівництво стійких до небезпечних явищ захисних споруд та інфраструктури.

Схильність до впливу:

- характер і ступінь схильності системи до значних кліматичних змін.

Стійкість:

3.ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД І ХАРАКТЕРИСТИКА КУРІСОВСЬКОЇ ГРОМАДИ

Курісовська сільська територіальна громада Березівського району Одеської області, Код КАТОТТГ UA51020130000060117 (далі – ОТГ) утворена 17.07.2020 року шляхом добровільного об'єднання територіальних громад Каїрської, Курісовської, Новомиколаївської та Сербківської сільських рад Лиманського району Одеської області.

Адміністративним центром громади є село Курісове.

Територія ОТГ – 258,2 кв. км.

Населення станом на 01.01.2022 року становило 7702 осіб.

Упродовж останніх років спостерігається суттєве перевищення кількості померлих над кількістю народжених

Щільність населення 29,83 .

До складу ОТГ входить 8 населених пунктів:

Населені пункти громади

№ п/п	Назва Населеного пункту	До складу якої сільської ради входив населений пункт до об'єднання	Статус населеного пункту після об'єднання	Чисельність населення станом на 01.01.2022 року	Відстань до адмін.центру громади
1	Курісове	Курісовська сільська рада	Центр громади	3674	-
2	Каїри	Каїрська сільська рада	У складі громади	680	3

3	Нове Селище	Каїрська сільська рада	У складі громади	77	12
4	Олександрівка	Новомиколаївська сільська рада	У складі громади	462	3
5	Новомиколаївка	Новомиколаївська сільська рада	У складі громади Центр Новомиколаївського старостинського округу	755	10
6	Капітанівка	Новомиколаївська сільська рада	У складі громади	100	6
7	Сербка	Сербківська сільська рада	У складі громади Центр Сербківського старостинського округу	1940	16
8	Вишневе	Сербківська сільська рада	У складі громади	14	23
	ВСЬОГО			7702	

Центр громади – село Курісове, яке віддалене від обласного центру на 48 км та 12 км – від найближчої залізничної станції Сербка.

Громада межує з Доброславською ТГ Одеського району Одеської області та з Березівською ТГ Березівського району Одеської області.

На території Курісовської територіальної громади зареєстровано 250 суб'єктів підприємницької діяльності, з них 83 юридичних осіб та 167 фізичні особи-підприємці.

Основним видом господарської діяльності на території громади є сільське господарство.

В аграрному секторі територіальної громади здійснюють господарську діяльність 27 сільськогосподарських підприємства.

У загальній структурі виробників сільськогосподарської продукції 55.6% становлять фермерські господарства та 18.5% господарські товариства, інші- 25.9%.

Серед сільгоспвиробників 14 таких, що мають в обробітку до 100 га, 9 – до 1000 га, 2 – до 2000 га, 4 – понад 1000 га.

Основною спеціалізацією галузі є рослинництво. Промислових підприємств на території громади немає. І це є слабким місцем громади оскільки у населених пунктах є в достатній кількості трудові ресурси, що можуть бути задіяні у процесі товарного виробництва.

Єдиним зовнішнім автошляхом у громаді є дорога державного значення Одеса-Вознесенськ-Новий Буг , яка забезпечує зв'язок з обласним центром Одесою та районним центром – Березівкою.

Ця ж дорога забезпечує вантажоперевезення автомобільним транспортом.

Автомобільний транспортний зв'язок в середині громади забезпечується дорогою Курісове – Сербка.

Соціальна інфраструктура

В селі Курісове працює Центр надання адміністративних послуг Курісовської сільської ради, які надають адміністративні послуги населенню та на відділених робочих місцях 2 фахівці надають аналогічні послуги в Новомиколаївському та Сербківському старостинських округах.

Об'єднана територіальна громада має регулярне автобусне сполучення із м. Одеса, м.Вознесенськ, м.Березівка, м.Кривий Ріг, м.Первомайськ і залізничне сполучення в с.Сербка.

По території громади курсують автобуси по маршруту село Сербка - смт.Доброслав, маршрут проходить через всі села громади, сполучення із сільськими населеними пунктами регулярно.

Торговельну мережу громади формують 27 заклади, в тому числі 20 продовольчих, 4 непродовольчих магазини, 3 аптеки, 1 ринок, 3 автозаправні станції.

Мережа закладів освіти в громаді представлена Тилігульським аграрним коледжем, 3 закладами шкільної освіти – опорного закладу освіти «Курісовський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів» Курісовської сільської ради, Сербківського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів» Курісовської сільської ради та Новомиколаївською гімназією. Всього в закладах шкільної освіти навчається 692 учні.

Мережа закладів дошкільної освіти включає в себе 4 заклади, а саме ЗДО (ясла-садок) «Джерельце» в селі Курісове, ЗДО «Радість» в селі Сербка, Новомиколаївський ДНЗ «Ромашка», Олександрівський ДНЗ «Колосок». Також дошкільне відділення є в Каїрській філії опорного закладу освіти «Курісовський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів» Курісовської сільської ради. Всього дошкільні навчальні заклади відвідує 171 дитина.

Медичні заклади, що розміщені на території громади: амбулаторія села Сербка, амбулаторія села Курісове, ФАПи в с.Каїри, с.Олександрівка, с. Новомиколаївка перебувають у комунальній власності громади району,

суб'єктом управління є ЦЕНТР ПЕРВИННОЇ МЕДИКО-САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ Фонтанської сільської ради.

На території громади розташовано 5 будинків культури, працює 5 бібліотек.

У територіальній громаді нараховується 4 об'єкти спортивної інфраструктури.

4. СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

1. Викиди в атмосферу і забруднення атмосферного повітря

За даними Головного управління статистики у Одеській області у 2022 році жодне з підприємств на території громади не звітувало за формою 2ТП-повітря, як такі, що здійснювали викиди забруднюючих речовин (без вуглецю діоксиду) в атмосферне повітря від стаціонарних джерел.

На території громади відсутні підприємства, побочним наслідком діяльності яких є стічні води.

Стан фауни, флори, біорізноманіття.

В цілому видовий склад рослин на території громади формується за рахунок природних видів вищих судинних рослин, які зберегли своє існування та завезених видів.

Дерева представлені в основному кленами, дубами, каштанами, тополями, акаціями, липою, гледичією та іншими.

На неокультурених ділянках часто зустрічаються: спориш, суріпка, кульбаба, жовтець, грицики тощо. У флорі представлені лікарські рослини - кропива, пижма, деревій, звіробій, чистотіл та карантинні види.

Серед вищої водної рослинності у водоймах різного типу домінує очерет. Фауна безхребетних тварин формується за рахунок фауни природних степових та лісових біогеоценозів і в них зустрічаються види, які пристосовані до урбанізованих територій і їх налічується понад 4 тисячі видів.

Так, на озеленених ділянках часто зустрічаються клопи, коники, бабки, цвіркуни, жуки, метелики, бджоли, джмелі, тощо.

У фауні реєструється 6 видів земноводних і 9 видів плазунів, найчастіше можна зустріти: ропух, жаб, ящірок, вужів.

Фауна птахів включає види осідлих та перельотних. Найчастіше можна побачити горобців, синичок, сорок, граків, шпаків, ластівок, коноплянок, крякав, сизих голубів, сірих мухоловок тощо.

Фауна хребетних представлена 34 видами. В селах, звичайно, переважають крупний рогатий скот, свині, вівці, кози, домашні собаки, коти.

На території громади багато зелених насаджень.

Село Курісове розташоване на Причорноморській низовині в балках, що впадають до Тилігульського лиману. Розташоване в балці, що впадає в річку Балай.

Село розташоване поблизу Тилігульського лиману, біля якого рішенням Одеської обласної ради від 25.11.1997 року №176-XXII створено Тилігульський ландшафтний парк.

Поблизу села створено загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення Петрівський та орнітологічний заказник загальнодержавного значення Коса Стрілка.

Наразі роробляється ДПТ, яким буде передбачено розвиток ландшафтно-рекреаційної зони.

Одночасно із зеленими насадженнями загального користування передбачаються зелені насадження спеціального призначення, що формуються в межах прибережної захисної смуги Тилігульського лиману.

Програмою благоустрою Курісовської сільської ради передбачено збільшення зелених насаджень вздовж вулиць.

В умовах інтенсивного господарського впливу на природні ландшафти, природоохоронні території є своєрідними природними оазами, які характеризуються великою різноманітністю.

Важливу роль в збереженні біорізноманіття громади відіграє Тилігульський лиман.

Ґрунти. Ґрунт є невід'ємною складовою довілля, але його функції значно різняться від функціонального призначення земель. Нажаль, задекларовані у Земельному кодексі України нормативи стану ґрунтів опрацьовані лише для земель сільськогосподарського призначення. До найпоширеніших ризиків деградації ґрунтів, окрім механічного зняття верхнього родючого шару або його екранування, слід віднести процеси техногенного і селітебного забруднення, засмічення, засолення, переущілення та біологічної деградації, спричинені як вище переліченими явищами, так і накопиченням шкідливої та патогенної мікрофлори. Забруднений ґрунтовий покрив поступово перетворюється на джерело

надходження токсикантів до суміжних середовищ і природних вод, рослин, повітря. На природне відтворення ґрунтів значною мірою впливає «запечаткування» ґрунтів, тобто скорочення відкритих ділянок ґрунтового покриву. Одним з вагомих джерел аеротехногенного забруднення ґрунтів є автотранспорт.

Проблемою є відсутність потужностей для безпечного розміщення ТПВ у громаді. Гостро стоїть проблема впровадження системи поводження з відходами, яка забезпечуватиме зменшення обсягів захоронення відходів, впровадження роздільного збирання відходів, безпечно поводження з відходами, в т.ч. небезпечними відходами у складі побутових відходів, максимально можливе використання вторинної сировини в складі відходів, створення системи прибирання території населених пунктів, що попереджуватиме негативний вплив на довкілля та зменшення небезпеки негативного впливу на здоров'я населення.

Курісовською сільською радою Березівського району Одеської області прийнято рішення про розроблення Схем санітарного очищення населених пунктів громади.

5. КЛІМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРІСОВСЬКОЇ ГРОМАДИ

Клімат громади помірно континентальний, з м'якою зимою та теплим літом. Середня температура січня -2°C , липня $+22^{\circ}\text{C}$. Період температури понад $+10^{\circ}\text{C}$ становить 155–180 днів, вегетаційний період – близько 200 днів. Річна кількість опадів 440–590 мм. Максимум опадів припадає на травень–липень (130–170 мм). Найменш вологими є літні місяці. В грудні–лютому випадає від 65 до 80 мм. опадів.

Ґрунтовий покрив. За схемою агроґрунтового районування України територія громади знаходиться в межах агроґрунтової підзони Південного степу з чорноземами південними, які характеризуються поширенням малогумусних південних чорноземів середньої та малої потужності.

Сільськогосподарські угіддя ТГ складають 19806,3312 гектарів, що складає 76.85 відсотка від загальної площі громади. Землі лісогосподарського призначення в громаді 1554.1701 га, що складає 6.03 відсотка. Землі водного фонду громади 2100.1636 га, що складає 8.15 відсотка. Заповідні землі 1116.9428 га, 4.33 відсотка.

Ґрунтово-кліматичні умови територіальної громади сприяють вирощуванню зернових та технічних культур, овочівництву, садівництву.

Корисних копалин немає.

Рельєф. На території села Курісове наявні ділянки стрімкістю схилів понад 20% та санітарно-захисні, водоохоронні і природоохоронні зони. Є зони залягання ґрунтових вод менше 3 метрів.

На території громади 15.54 кв.км. площі займають ліси та зелені насадження, це становить 6.01% площі громади.

Зима починається наприкінці листопада – на початку грудня. Вона помірно-холодна, малосніжна, переважає нестійка погода з чисельними відлигами, після яких відбуваються різкі похолодання.

Весна зазвичай настає в першій декаді березня. Характерною особливістю весни є інтенсивне наростання тепла, завдяки цьому весняні процеси розвиваються швидко і весна зазвичай буває короткою.

Літо переважно спекотне та сухе.

В окремі періоди переміщення холодніших повітряних мас супроводжується активною грозовою діяльністю, виникають небезпечні метеорологічні явища: сильні зливи, шквали, град.

Осінь зазвичай настає у третій декаді жовтня. Для осені характерне повернення тепла на загальному фоні зниження температури та початок заморозків. Перші морози бувають у другій половині жовтня. Закінчуються морози наприкінці квітня. Середньорічна швидкість вітру 3 м/с. Переважають вітри північного напрямку.

Максимальна швидкість вітру в 1969 році досягала 40 м/с. Річна кількість опадів в середньому 510мм. Випадіння опадів взагалі відрізняється нерівномірністю і значними коливаннями їх кількості, що приводить до нерівномірного зволоження в різні роки. Протягом року опади теж випадають нерівномірно, за рахунок сильних злив більше їх у теплий період року. Середньорічна відносна вологість повітря становить 65%.

Значну роль у формуванні погоди і клімату відіграє атмосферна волога та її вологообіг. Вона впливає на всі складові кліматичної системи, формуючи їхні головні риси та особливості. Важливою характеристикою зволоження є опади, які являються головним джерелом поновлення водних запасів і вологи в ґрунті.

На відміну від температури повітря, річна кількість опадів в громаді за останні тридцять років у порівнянні з нормою суттєво зменшилася.

Але при цьому, проведені дослідження показали, що помітно зросла кількість днів з екстремальними опадами: сильними та дуже сильними дощами, зросла також середня та максимальна кількість опадів під час сильного дощу. Зокрема на збільшення повторюваності значних опадів у теплий період року суттєво вплинула зміна атмосферної циркуляції у напрямку зростання меридіональності процесів, що привела до зміни районів формування циклонів, траєкторій їх переміщення та інтенсивності.

Як наслідок, в Одеській області збільшилась кількість днів з грозою та зливою, зросла кількість випадків з небезпечними шквалами. Однак, як правило опадів буває недостатньо для повноцінного зволоження ґрунту. Останніми роками частішали випадки, коли за кілька годин випадає половина, або навіть місячна норма опадів і більше, а потім настає тривалий період коли опади відсутні. Підвищений температурний режим в теплу пору, довготривалі бездошові періоди майже кожного року призводять до виникнення посух, які досягають критеріїв стихійних гідрометеорологічних явищ, і сприяють виникненню та поширенню пожеж в екосистемах. За даними багаторічних гідрометеорологічних спостережень повторюваність на території регіону атмосферних посух у весняно-літній період, які часто поєднуються із ґрунтовими, має ймовірність 90%. Ґрунтова та повітряна засухи сприяють порушенню водного балансу рослин, викликають їх пошкодження або загибель від зневоднювання. Пошкодження декоративних листяних та хвойних дерев та чагарників внаслідок засухи призводить до зниження естетичних характеристик зелених насаджень.

6. ОРІЄНТОВНИЙ ПРОГНОЗ ЗМІН КЛІМАТИЧНИХ УМОВ

Орієнтовний прогноз змін кліматичних умов до середини ХХІ ст. За висновками Українського гідрометеорологічного інституту (УкрГМІ) в Одеській області середня за рік температура у 2020-2050 роках буде продовжувати зростати. Практично не викликає сумнівів збільшення тривалості літа та максимальної тривалості спекотного періоду.

До середини ХХІ ст. кількість опадів за рік збільшиться на 5%. Дуже ймовірно, що цей ріст буде зумовлений переважно збільшенням опадів взимку. Протягом інших сезонів кількість опадів також зросте, але ці зміни будуть несуттєвими. Суттєве збільшення кількості та інтенсивності опадів

взимку, що супроводжуватиметься значним ростом мінімальної температури повітря може привести до збільшення числа днів з дощем і зменшення числа днів зі снігом, збільшення повторюваності зливого та мокрого снігу, налипання мокрого снігу, ожеледі.

Збільшення максимальної температури повітря влітку зумовить зростання посушливості: практично не викликає сумнівів збільшення кількості днів з атмосферою посухою, коли максимальна температура повітря перевищує 25°C, а відносна вологість менше 50%. Таким чином, вплив погодних умов на різні сектори життєдіяльності людини, водозабезпечення та водоспоживання, стан навколишнього середовища до середини ХХІ століття посилюватиметься, що вже зараз вимагає розробки заходів по адаптації і пом'якшення негативних наслідків.

7. ОЦІНКА ВРАЗЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЇ ГРОМАДИ ДО ПРОЯВІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ

До основних потенційних негативних наслідків зміни клімату, що можуть проявитися належать:

1. Тепловий стрес;
2. Підтоплення
3. Зменшення площ та порушення видового складу зелених насаджень;
4. Стихійні гідрометеорологічні явища
5. Зменшення кількості та погіршення якості питної води;
6. Зростання кількості інфекційних захворювань та алергічних проявів;
7. Порушення нормального функціонування енергетичних систем.

Робочою групою з розробки Стратегії з адаптації до наслідків зміни клімату Курісовської сільської територіальної громади на 2023-2030 роки, створеною розпорядженням сільського голови від 01.03.2023 №21/23/СР проведено експертну оцінку вразливості території громади до кліматичних змін.

Оцінка вразливості території громади до проявів зміни клімату :

- I. Група індикаторів для оцінки вразливості до теплового стресу.

II. Група індикаторів для оцінки вразливості міста до підтоплення.

III. Група індикаторів для оцінки вразливості зелених зон.

IV. Група індикаторів для оцінки вразливості до стихійних гідрометеорологічних явищ

V. Група індикаторів для оцінки вразливості до погіршення якості та зменшення кількості питної води.

VI. Група індикаторів для оцінки вразливості до зростання кількості інфекційних захворювань та алергійних проявів.

VII. Група індикаторів для оцінки вразливості енергетичних систем.

В процесі проведення оцінки вразливості було встановлено, що територія громади є найбільш вразливою до теплового стресу (див. таблицю). Також можна відзначити суттєву вразливість зелених зон, вразливість населення до зростання кількості інфекційних захворювань та алергійних проявів, а також вразливість енергетичних систем.

Вразливість території до теплового стресу

Причиною високої вразливості до теплового стресу є те, що для території громади характерне спекотне посушливе літо. За інформацією фахівців на фоні тенденції до підвищення температури повітря значно збільшилась кількість спекотних днів, коли температура повітря в полуденні години досягає та перевищує +30 градусів по Цельсію. Підвищення температурного режиму, довготривалі бездошові періоди майже кожного року призводять до виникнення посух, які досягають критеріїв стихійних гідрометеорологічних явищ. Додатковим фактором, що обумовлює вразливість до теплового стресу є постійне збільшення площ штучних поверхонь (асфальтне покриття, бетон, тротуарна плитка тощо), які швидко нагріваються та довго зберігають тепло над природними (температура повітря над газоном на 4 градуси нижче ніж над асфальтним покриттям).

За даними метеорологічних спостережень середня за рік температура буде продовжувати зростати. Практично не викликає сумнівів збільшення тривалості літа та максимальної тривалості спекотного періоду. Збільшення максимальної температури повітря влітку зумовить зростання посушливості, збільшення кількості днів з атмосферною посухою, коли максимальна

температура повітря перевищує +25 градусів по С, а відносна вологість менше 50%.

Серед негативних наслідків теплового стресу можна виділити наступні:

- погіршення загального самопочуття жителів, особливо вразливих категорій населення (дітей, людей похилого віку, людей, що страждають на серцево-судинні захворювання та органів дихання);
- погіршення умов праці людини;
- погіршення стану зелених насаджень;
- погіршення стану дорожнього покриття та інших поверхонь, вразливих до перегрівання;
- негативний вплив підвищених температур на стан та функціонування автотранспорту, обладнання, механізмів, техніки.
- вразливість зелених зон.

Вразливими до наслідків змін клімату є зелені зони. В останні роки різко зросла кількість автомобільного транспорту, який є одним з джерел постійного надходження в атмосферу газоподібних, аерозалезних і твердих часточок. Характерна особливість кліматичних умов – дефіцит вологи, як атмосферної, так і ґрунтової, несприятливі атмосферні явища (пиллові бурі, інверсії). Стан навколишнього середовища помітно впливає на стан зелених насаджень. Самостійна чи спільна дія численних негативних факторів: забруднення повітряного середовища пилом і газами, дефіцит атмосферної і ґрунтової вологи, обмежений обсяг живлення рослин та винос без поповнення поживних речовин, недостатня аерація ґрунту внаслідок зниження його фізичних властивостей, погіршення умов діяльності ґрунтових мікроорганізмів, поширення збудників хвороб і ентомошкідників призводить до надзвичайно складних умов зростання зелених насаджень. Під впливом зазначених факторів у деревних рослин порушуються фенологічні ритми росту і розвитку, знижується довговічність. Велика частина дерев відмирає задовго до настання природного віку старості. Крім того, слід відмітити поширення і розвиток інфекційних хвороб дерев і чагарників, видовий склад патогенної мікрофлори і формування вогнищ в урбоекосистемі. А відсутність у повному обсязі агротехнічних заходів, в тому числі обробка проти шкідників та хвороб, призводить до масового їх поширення серед зелених насаджень.

Вразливість населених пунктів громади до погіршення якості та зменшення кількості питної води.

Комунальне підприємство «Сількомунгосп» забезпечує питною водою населення всіх сіл громади та суб'єкти господарювання, які здійснюють тут господарську діяльність.

Водопровідні мережі й водогони мають діаметр від 25 мм до 100 мм. Загальна протяжність розподільчої мережі станом на 01.11.2019 р. складає 20 км, у тому числі зношених і аварійних – 7, 8 км. На цих трубопроводах кожен рік трапляється близько 200 витоків води.

Технічний стан водопровідних мереж створює загрозу аварійного припинення водопостачання, спричиняє втрати води на шляху до водоспоживача. Крім цього, прогноуються збереження та подальше посилення тенденції до підвищення температурного режиму. Внаслідок змінюється гідрологічний, гідрохімічний та гідробіологічний режими ґрунтових вод. Ще одним фактором, який впливає на погіршення якості води є збільшення вмісту фосфатнітрат вмісних сполук у воді (побутові стоки, сільське господарство). До негативних наслідків погіршення якості та зменшення кількості питної води в належать:

- розповсюдження інфекційних захворювань, що передаються через воду;
- збільшення витрат населення на забезпечення питною водою належної якості (закупівля бутильованої води, встановлення додаткового обладнання для очищення води);
- збільшення вартості забезпечення населення питною водою;

Електропостачання населених пунктів здійснюється від зовнішніх джерел енергії, зв'язок із якими здійснюється по лініях електропередачі напругою 110 кВт. На території громади розташовані підстанції напругою 110 кВт, 25 кВт та 10 кВт. На підстанціях встановлено трансформатори, потужність яких відповідає навантаженням споживачів. Основним споживачем електричної енергії є населення.

Вплив кліматичних змін на енергетичну систему може проявлятися у двох основних напрямках. Зростання температури повітря та повторюваності хвиль тепла призводять до зростання електроспоживання на кондиціонування повітря приміщень та навантаження на енергосистему в літній період. Крім того сильний вітер, ожеледь, поморозь та деякі інші стихійні гідрометеорологічні явища можуть призвести до обривів ліній електропередач та порушення нормального енергопостачання.

Вразливість території до підтоплення.

В геологічній будові ділянки до глибини 15-20м беруть участь четвертинні і неогенові відкладення (суглинки, супіски, піски, глина), що залягають на нерівній поверхні, водоупор приурочений до глин. Близьке залягання водоупора (до 10 м) сприяє швидкому підйому ґрунтових вод в окремих селах громади, а саме с Курісове та Каїри. Житлова забудова не обладнана інженерними комунікаціями водовідведення.

Основними причинами підтоплення є:

- тальвеги балок місцями розорані, засмічені, забудовані приватною забудовою, що перешкоджає відтоку поверхневих і ґрунтових вод;
- місцями дороги перешкоджають відтоку поверхневих вод;
- під'їзди до будинків приватної забудови, як правило, виконані без водопропускних споруд, що призводить до утворення замкнутих майданчиків без стоку поверхневих вод;
- в районі приватної забудови відсутня зливові і господарсько-побутова каналізація, що призводить до поповнення ґрунтових вод поверхневими водами та скидами;
- витік води з давно побудованих водопровідних мереж.

На відміну від температури повітря, річна кількість опадів за останні роки у порівнянні з нормою суттєво не змінилася. Проведені дослідження показали, що помітно зросла кількість днів з екстремальними опадами: сильними та дуже сильними дощами, зросла також середня та максимальна кількість опадів під час сильного дощу. Значне збільшення кількості опадів за один дощ (за декілька годин може випасти місячна норма опадів і навіть більше) призводить до того, що відбувається підтоплення територій.

Серед негативних наслідків підтоплення в селах можна виділити наступні:

- руйнування дорожнього покриття;
- знищення та пошкодження зелених насаджень;
- виникнення ризику просідання ґрунту, що може спричинити руйнування споруд та житлових будинків;
- завдання матеріальних збитків населенню;
- ускладнення умов експлуатації автотранспорту, створення аварійних ситуацій на дорогах.

Вразливість населених пунктів громади до зростання кількості інфекційних захворювань та алергічних проявів. Кількість випадків загальної захворюваності та показники хвороб за останні 10 років знаходяться майже на рівні, але показники захворюваності по деяким класам хвороб мають тенденцію до зросту:

- деякі інфекційні та паразитарні хвороби на 28,83%;
- серед хвороб серцево-судинної системи: інсульти на 38,24%;
- хвороби органів дихання в цілому зросли на 67,33% (бронхіальна астма на 45,63%).

До класу «Загальна інфекційна захворюваність» відносяться інфекційні захворювання бактеріальної, вірусної етіології та паразитарні захворювання, без урахування захворюваності на ГРВІ та грип. До класу «Хвороби системи кровообігу»: стенокардія, гіпертонічна хвороба, інфаркт міокарду, цереброваскулярні хвороби, інсульти та інші хвороби артерій, артеріол та капілярів. До класу «Хвороби органів дихання» відносяться: гострі респіраторні вірусні інфекції, грип та пневмонія, бронхіти та інші. До алергічних хвороб відносяться: бронхіальна астма, atopічний дерматит та алергічний риніт. Прояви стихійних гідрометеорологічних явищ сприяють захворюванням. Сильна спека та інтенсивні короткострокові коливання температури можуть серйозно вплинути на здоров'я. Спека – викликаючи тепловий стрес (гіпертермія), а різке похолодання – холодний стрес (гіпотермія), що призводить до збільшення смертності від серцевих і респіраторних захворювань. Пилок й інші аероалергени найбільш негативно впливають у період сильної спеки. Вони можуть спровокувати астму та інші алергійні захворювання. Зростання зимових температур повітря призводить до поліпшення умов перезимівлі інфекційних збудників та паразитів і відповідно до розширення їх ареалів існування, крім того, підвищення температури може спричинити активніше поширення збудників із природних осередків. Сильні опади можуть призводити до підтоплення територій і, відповідно, до швидшого поширення інфекційних захворювань.

Крім того, вразливість мешканців до зростання кількості інфекційних захворювань та алергічних проявів посилюється наступними чинниками:

- послаблення імунітету більшості міських жителів (забруднення атмосферного повітря, щоденні стреси на роботі тощо) спричинює підвищену схильність до захворюваності;

Серед негативних наслідків зростання інфекційних захворювань та алергічних проявів можна виділити наступні:

- збільшення алергічних та астматичних захворювань;
- збільшення кишкових та інфекційних захворювань;
- збільшення чисельності мишовидних гризунів, кліщів, комарів і як наслідок – зростання кількості випадків зооантропонозних та трансмісивних захворювань.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ З АДАПТАЦІЇ ДО НАСЛІДКІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Хоча зміна клімату є глобальною проблемою, її вплив більше помітний на місцевому рівні. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування мають брати до уваги вплив зміни клімату під час підготовки середньо - та довгострокових стратегій та щоденного процесу прийняття рішень. Більше того, інші зацікавлені сторони (бізнес, громадськість) також повинні долучатись до процесу адаптації як опосередковано (поширення інформації), так і напряду (формування умов та середовища для запровадження адаптаційних заходів). Заходи з адаптації території громади до наслідків зміни клімату необхідно виконувати з врахуванням матеріалів концепції архітектурного середовища для створення єдиних принципів облаштування середовища, збереження об'єктів культурної спадщини, сприяння забезпечення єдності та комплексного підходу до благоустрою.

Заходи з адаптації населених пунктів до теплового стресу.

Інформаційні заходи: Розробка та впровадження системи оповіщення про спекотну погоду, що може зашкодити здоров'ю. Ця система має використовувати метеорологічні прогнози для вжиття заходів, спрямованих на зменшення негативного впливу спекотної погоди на здоров'я мешканців. В такій системі має бути передбачено оповіщення усіх категорій населення з використанням різноманітних способів передачі інформації для підприємств

та організацій – за допомогою Інтернету, для населення – інтернет - оповіщення, смс-розсилка.

Проведення роз'яснювальної роботи з населенням - тематичні семінари, лекції у школах, установах та організаціях, розміщення тематичних матеріалів у ЗМІ, розповсюдження тематичної літератури з практичними рекомендаціями що будуть корисними людям у побуті, правилами поведінки під час спеки тощо. При проведенні роз'яснювальної роботи важливим є діяльність медичних закладів, оскільки вони можуть поширювати серед населення інформацію про те, як діяти під час хвиль тепла, захистити себе та допомоги найбільш вразливим категоріям населення. Нагадування мешканцям про основні правила поведінки в умовах спеки та правила пожежної безпеки за допомогою інтернет-ресурсів. З урахуванням періодів найбільшої спеки впродовж дня на підприємствах, організаціях, які надають послуги населенню, створення комфортних умов в приміщеннях для прийому відвідувачів (зниження температури повітря, забезпечення доступу до питної води тощо). Забезпечення створення комфортного температурного режиму під час сильної спеки в місцях скупчення значної кількості людей, що належать до вразливих груп населення (дитячі дошкільні установи, амбулаторії, ЦНАП тощо), облаштовувати додаткові затінені зони для населення на території сіл, вулицях. Організація функціонування «точок прохолоди» в місцях скупчення значної кількості людей, де мешканці мали б змогу перепочити в прохолодному місці, випити води, в разі потреби отримати першу медичну допомогу.

Будівельно-архітектурні заходи. Використання для побудови тротуарів матеріали, що менше нагріваються. Запровадження нових форм ландшафтного благоустрою. Збільшення кількості зелених зон в селах. Температура повітря серед зелених насаджень, особливо у спеку, значно нижча, ніж на відкритій місцевості. Найбільш ефективно знижують температуру рослини з великими листками, які значну частину енергії поглинають і, таким чином, сприяють зниженню кількості сонячної енергії. Крім того, будь-яка не заасфальтована територія (газони, клумби) – це додаткове випаровування вологи і як наслідок охолодження повітря. Відновлення сприятливого гідрологічного режиму і санітарного стану водойм на території громади з організацією громадських просторів «біля води». Використання для дахів та фасадів будинків матеріалів, що відбивають максимальну кількість сонячної радіації. Добре відомим є те, що світлі кольори поглинають менше сонячної радіації, тому навіть

перекрашування зовнішніх стін у світлі кольори допоможе дещо знизити їх нагрівання. Застосування вертикального озеленення фасадів будівель з використанням деревовидних ліан та інших витких рослин для зниження нагріву будівель. Забезпечення термоізоляції будівель. Це буде корисним як влітку – для зменшення нагріву приміщень, так і в зимовий період – зменшить втрати тепла приміщенням.

Заходи з адаптації зелених зон до кліматичної зміни.

Інформаційні заходи. Проведення інформаційної кампанії для населення про вразливість зелених насаджень та способи її зниження, а також про важливість зелених зон для житлового середовища, організації відпочинку населення.

Заходи організаційного характеру. Розробка та затвердження проектів землеустрою щодо організації та встановлення меж територій скверів в селах з метою збереження площ зелених насаджень. Проведення інвентаризації та паспортизації зелених насаджень, що надасть змогу отримання достовірних даних про якісні характеристики зелених насаджень на території сіл. Створення нових скверів, вуличних зелених насаджень. Закріплення за організаціями, установами, дошкільними і шкільними навчальними закладами, закладами вищої освіти та закладами охорони здоров'я окремих зелених зон – як спосіб покращення догляду за рослинами та з метою збереження їх від знищення.

Інженерно-технічні заходи Проведення поточного ремонту, оновлення якісного стану (видалення сухостійних і аварійних дерев) і збільшення видового складу зелених насаджень враховуючи стійкість до впливу газів, інтенсивність росту, посухостійкість, здатність стримувати пил, вітер та інше при здійсненні реконструкції та заснуванні скверів, алеї тощо. Розроблення сучасної системи поливу, що сприятиме кращому росту та розвитку зелених насаджень. Впровадження у повному обсязі агротехнічних заходів, в тому числі застосування безпечних для людини засобів захисту рослин від збудників захворювань і шкідників зелених зон. Збільшення озеленення територій дошкільних і шкільних навчальних закладів та закладів охорони здоров'я. Озеленення прибережних ділянок для берегоукріплення та захисту від водної ерозії. Запровадження нових форм ландшафтного благоустрою (вертикальне озеленення). Боротьба з інвазійними видами рослин та рослинами – алергенами, зокрема, амброзією полинолистою механічним, хімічним та фітоценотичним методами. Розвиток матеріально-технічної бази

громади з оновленням техніки та обладнання, що використовується для утримання та ремонту зелених насаджень.

Заходи зі зменшення негативних наслідків впливу зміни клімату на здоров'я населення.

Інформаційні заходи Проведення інформаційної кампанії, спрямованої на підвищення обізнаності населення про вплив кліматичної зміни на поширення окремих захворювань та появу нових алергенів (включно з їх симптомами та способами надання домедичної допомоги). Розповсюдження інформаційно-освітніх матеріалів для різних цільових груп населення з питань впливу змін клімату на здоров'я.

Заходи організаційного характеру Проведення аналізу установ системи охорони здоров'я, оцінка їх роботи, можливість підготовки інфраструктури закладів охорони здоров'я до наслідків впливу зміни клімату на здоров'я мешканців. Вдосконалення системи моніторингу за інфекційними та неінфекційними захворюваннями, переносниками та збудниками інфекційних хвороб, на які впливає зміна клімату, а також планування роботи з профілактики цих захворювань. Розроблення та реалізація протиепідемічних заходів захисту населення в умовах зміни клімату. Проведення об'єктового моніторингу стану природних об'єктів на території громади, перш за все водних, що можуть стати осередком незадовільної санітарноепідеміологічної ситуації. Виявлення та контроль природно-осередкових територій поширення захворювань (якщо вони є поблизу). Здійснення контролю якості рекреаційних зон водних об'єктів, що використовуються для рекреації і також можуть стати джерелом зараження населення. Стимулювання здорового способу життя. Інформування населення про способи зміцнення імунітету для формування резистентності організму.

Інженерно-технічні заходи. При оновленні та висадці зелених насаджень, враховувати алергенні властивості рослин.

Заходи з адаптації енергетичних систем до зміни клімату

Інформаційні заходи Проведення інформаційної кампанії серед населення, представників бізнесу для пояснення негативних наслідків від функціонування традиційних джерел енергії для довкілля, а також можливих негативних наслідків для електроенергетики від кліматичної зміни,

формування у населення культури енергоспоживання та усвідомлення необхідності економії енергоресурсів.

Заходи організаційного характеру Проведення оцінки впливу кліматичних змін на енергетичну галузь, визначення найбільш вразливих її складових. Розроблення плану заходів, що допоможуть зменшити споживання електроенергії в пікові періоди з екстремально високими літніми чи екстремально низькими зимовими температурами, коли багато енергії споживається для кондиціонування та додаткового обігріву приміщень з метою зниження навантаження на енергосистему. Підготовка списку комунальних установ, організацій, підприємств, які потребують автономних альтернативних джерел електроенергії на випадок аварійної ситуації або перебоїв з поданням електроенергії. Розроблення плану забезпечення їх автономними джерелами електроенергії, зокрема відновлюваними. Сприяння розвитку альтернативних джерел енергії. Розроблення програми встановлення у навчальних та лікувальних закладах сонячних колекторів для нагріву води та економії електроенергії, теплових насосів для опалення. Проведення широких інформаційних компаній з енерго- та ресурсозбереження, переходу на ВДЕ для населення.

Інженерно-технічні заходи Забезпечення підтримання у належному стані (постійні технічні огляди та ремонти) ліній електропередач, адже у зв'язку зі зростанням частоти стихійних гідрометеорологічних явищ вони частіше можуть зазнавати їх негативного впливу. Термомодернізація будівель установ бюджетної сфери. Зниження споживання електричної енергії на потреби системи вуличного освітлення за рахунок модернізації системи на основі світлодіодних світильників. Зниження споживання електроенергії в комунальних підприємствах.

9. ВИСНОВКИ

Дослідження клімату на території громади свідчать, що середня за рік температура буде продовжувати зростати. Буде збільшуватися тривалість літа та максимальна тривалість спекотного періоду. Збільшення максимальної температури повітря влітку зумовить зростання посушливості. Кількість опадів за рік збільшиться, цей ріст буде зумовлений переважно збільшенням опадів взимку. План дій щодо вирішення проблем, пов'язаних з впливом зміни клімату, у тому числі його мінливості та екстремальних проявів, включає сукупність заходів, які направлені на досягнення спільної мети – мінімізації вразливості населених пунктів громади.

Інтегрований підхід розробки плану дій дає можливість посилити стійкість соціально-економічної системи до негативного впливу кліматичних змін, що в свою чергу дозволить зробити села громади більш безпечними, здоровими, зеленими і більш привабливими для проживання громадян і гостей.

Залучення участі зацікавлених сторін в реалізації Стратегії закладає основу для успішної співпраці між органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та громадськістю у реалізації заходів адаптації до змін клімату.

Стратегія має стати важливим документом розвитку громади, об'єднавши інноваційні дії в галузі енергоефективності та зеленої енергетики і адаптаційні заходи для поліпшення безпеки середовища, комфорту і здоров'я жителів.

Секретар Курісовської сільської ради

Наталія БУГАЙЧУК